

Retningslinjer for stemmegivning - praktisering

Dette dokumentet beskriver praktiseringen av DNB Asset Management sine retningslinjer for stemmegivning på norske generalforsamlinger

Introduksjon

DNB Asset Management (DAM) sin stemmegivning bygger på beste praksis innen eierskapsutøvelse. Utgangspunktet for stemmegivning på generalforsamlinger i Norge er DNB sin konsernstandard for ansvarlige investeringer¹ samt Norsk anbefaling for eierskap og selskapsledelse (NUES)². DAM følger også etablerte internasjonale normer og standarder, bl.a. G20s/OECDs prinsipper for selskapsstyring, FNs Global Compact, FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter, Principles for Responsible Investments (PRI) og OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper. DNB-konsernet er videre tilsluttet en rekke globale initiativer³.

I retningslinjer for stemmegivning er det søkt å klargjøre en del punkter angående forventninger, tolkning og praksis mht. til NUES. Den konkrete stemmegivning skal være situasjonstilpasset, det betyr at en dyp forståelse av selskapsspesifikke forhold er viktig for å kunne opptre ansvarlig på vegne av våre andelseiere overfor enkeltelskapene, aksjonærfelleskapene og samfunnet som helhet.

1. Redegjørelse for eierstyring og selskapsledelse

Sammendrag fra NUES:

- *Styret skal påse at selskapet har god eierstyring og selskapsledelse.*
- *Styret skal i årsberetningen eller dokument det er henvist til i årsberetningen gi en samlet redegjørelse for selskapets eierstyring og selskapsledelse. Redegjørelsen skal omfatte hvert enkelt punkt i anbefalingen.*
- *Dersom anbefalingen ikke er fulgt, skal avvik begrunnes, og det skal redegjøres for hvordan selskapet har innrettet seg.*

DAM forventer at styret påser at selskapet kan levere langsiktig verdiskaping gjennom å håndtere vesentlige risikoer og muligheter knyttet til en bærekraftig utvikling. Som et minimum bør selskapene driftes i samsvar med alminnelig aksepterte retningslinjer for ansvarlig næringsliv (se blant annet normer og standarder nevnt i innledningen).

2. Virksomhet

Sammendrag fra NUES:

- *Selskapets vedtekter bør angi tydelig den virksomheten selskapet skal drive.*
- *Styret bør utarbeide klare mål, strategier og risikoprofil for virksomheten, slik at selskapet skaper verdier for aksjonærene.*
- *Selskapet bør ha retningslinjer for hvordan det integrerer hensyn til omverdenen i verdiskapingen.*
- *Styret bør evaluere mål, strategier og risikoprofil minst årlig.*

3. Selskapskapital og utbytte

Sammendrag fra NUES:

- *Styret bør påse at selskapet har en kapitalstruktur som er tilpasset selskapets mål, strategi og risikoprofil.*
- *Styret bør utarbeide og gjøre kjent en klar og forutsigbar utbyttepolitikk.*
- *Forslag om at styret skal få fullmakt til å dele ut utbytte, bør være begrunnet.*

¹ https://www.dnb.no/portalfont/nedlast/no/om-oss/samfunnsansvar/2018/Konsernstandard_for_ansvarlige_investeringer.pdf

² <http://nues.no/>

³ <https://www.dnb.no/om-oss/samfunnsansvar/barekraftsbibliotek.html>

ANSVARLIGE INVESTERINGER

- *En styrefullmakt til å forhøye aksjekapitalen eller erverve egne aksjer bør gjelde et definert formål. En slik styrefullmakt bør ikke vare lenger enn frem til neste ordinære generalforsamling.*

DAM vil bare under spesielle omstendigheter stemme for generelle emisjonsfullmakter utover 10 prosent. Denne begrensningen inkluderer også eventuelle fullmakter i forbindelse med konvertible lån. Videre forventer vi at emisjonsfullmakter ikke inneholder klausuler som muliggjør at de kan brukes som forsvar mot oppkjøp (poison pill).

DAM vil tilsvarende bare under spesielle omstendigheter stemme for generelle tilbakekjøpsfullmakter utover 10 prosent. Videre forventer vi at tilbakekjøpsfullmakter ikke inneholder klausuler som muliggjør at de kan brukes som forsvar mot oppkjøp (poison pill).

4. Likebehandling av aksjeeiere og transaksjoner med nærstående

Sammendrag fra NUES:

- *Dersom eksisterende aksjeeieres fortrinnsrett ved kapitalforhøyelser fravikes, bør det begrunnes. Dersom styret vedtar kapitalforhøyelsen med fravikelse av fortrinnsretten på bakgrunn av fullmakt, bør begrunnelsen offentliggjøres i børsmelding i forbindelse med kapitalforhøyelsen.*
- *Selskapets transaksjoner i egne aksjer bør foretas på børs eller på annen måte til børskurs. Dersom det er begrenset likviditet i aksjen, bør kravet til likebehandling vurderes ivare tatt på andre måter.*
- *Ved ikke uvesentlige transaksjoner mellom selskapet og aksjeeier, aksjeeiers morselskap, styremedlem, ledende ansatte eller nærstående av disse, bør styret sørge for at det foreligger en verddivurdering fra en uavhengig tredjepart. Dette gjelder ikke når generalforsamlingen skal behandle saken etter reglene i allmennaksjeloven. Uavhengig verddivurdering bør foreligge også ved transaksjoner mellom selskaper i samme konsern der det er minoritetsaksjonærer.*

5. Aksjer og omsettelighet

Sammendrag fra NUES:

- *Selskapet bør ikke begrense adgangen til å eie, omsette eller stemme for aksjer i selskapet.*
- *Selskapet bør gjøre rede for begrensninger i adgangen til å eie, omsette eller stemme for aksjer i selskapet.*

6. Generalforsamling

Sammendrag fra NUES:

- *Styret bør legge til rette for at aksjeeierne kan delta i selskapets generalforsamling.*
- *Styret bør sørge for at:*
 - *saksdokumentene er utførlige og presise nok til at aksjeeierne kan ta stilling til alle saker som skal behandles*
 - *påmeldingsfristen settes så nær møtet som mulig*
 - *styret og leder av valgkomiteen er til stede i generalforsamlingen*
 - *generalforsamlingen kan velge en møteleder som er uavhengig*
- *Aksjeeierne bør kunne stemme i hver enkelt sak, herunder stemme på enkeltkandidater ved valg. Aksjeeiere som ikke kan være til stede på generalforsamlingen bør gis anledning til å stemme. Selskapet bør utforme et fullmaktsskjema og oppnevne en person som kan opptre som fullmektig for aksjeeiere.*

DAM forventer at selskapet tilstreber at alle saksdokumenter, inkludert innstillingen fra valgkomiteen, er på plass senest tre uker før generalforsamling.

7. Valgkomité

Sammendrag fra NUES:

- *Selskapet bør ha en valgkomité, og valgkomiteen bør vedtektsfestes. Generalforsamlingen bør fastsette nærmere retningslinjer for valgkomiteen, velge komiteens leder og medlemmer og fastsette komiteens godtgjørelse.*
- *Valgkomiteen bør ha kontakt med aksjeeiere, styremedlemmene og daglig leder i arbeidet med å foreslå kandidater til styret.*
- *Valgkomiteen bør sammensettes slik at hensynet til aksjonærfellesskapets interesser blir ivare tatt. Flertallet i valgkomiteen bør være uavhengig av styret og øvrige ledende ansatte. Maksimalt ett medlem av valgkomiteen bør være styremedlem og bør da ikke stille til gjenvalg til styret. Daglig leder eller andre ledende ansatte bør ikke være medlem av komiteen.*
- *Valgkomiteens oppgave bør være å foreslå kandidater til styret og valgkomiteen (eventuelt bedriftsforsamlingen) og godtgjørelse til medlemmene av disse organene.*

ANSVARLIGE INVESTERINGER

- Valgkomiteen bør begrunne hvert forslag til kandidater.
- Selskapet bør informere om hvem som er medlemmer av komiteen og frister for å foreslå kandidater.

DAM forventer en godt begrunnet innstilling fra valgkomiteen - spesielt mht. hvordan styrekandidatenes kompetanse oppfyller foretakets behov.

8. Styret, sammensetning og uavhengighet

Sammendrag fra NUES:

- Styret bør sammensettes slik at det kan ivareta aksjonærfelleskapets interesser og selskapets behov for kompetanse, kapasitet og mangfold. Det bør tas hensyn til at styret kan fungere godt som et kollegialt organ.
- Styret bør sammensettes slik at det kan handle uavhengig av særinteresser. Flertallet av de aksjeeiervalgte medlemmene bør være uavhengige av ledende ansatte og vesentlige forretningsforbindelser. Minst to av de aksjeeiervalgte medlemmene bør være uavhengige av selskapets hovedaksjeeiere.
- Ledende ansatte bør ikke være medlem av styret. Dersom ledende ansatte er styremedlem, bør det begrunnes og få konsekvenser for organiseringen av styrets arbeid, herunder bruk av styreutvalg for å bidra til en mer uavhengig forberedelse av styresaker, jf. kapittel 9.
- Generalforsamlingen (eventuelt bedriftsforsamlingen) bør velge styreleder.
- Styremedlemmer bør ikke velges for mer enn to år av gangen.
- I årsrapporten bør styret opplyse om deltagelse på styremøtene og om forhold som kan belyse styremedlemmenes kompetanse. I tillegg bør det opplyses hvilke styremedlemmer som vurderes som uavhengige.
- Styremedlemmer bør oppfordres til å eie aksjer i selskapet.

DAM forventer at alle selskaper som er primærnotert på Oslo Børs (uavhengig av registreringsland) har en svært god begrunnelse for eventuelle avvik fra anbefalingene i kap. 8 (dette gjelder ikke minst eventuelle dobbeltroller styret/ledelsen/valgkomite).

Vi understreker viktigheten av at hvert styremedlem har tilstrekkelig kapasitet, dvs. har nok tid til å utøve sine verv. Vi vil normalt stemme mot valg av styrekandidater hvor det, etter vår mening, er grunn til å reise spørsmål om vedkommendes kapasitet.

9. Styrets arbeid

Sammendrag fra NUES:

- Styret bør fastsette instruksjer for styret og for den daglige ledelsen med særlig vekt på klar intern ansvars- og oppgavefordeling.
- Styret bør sørge for at styremedlemmer og ledende ansatte gjør selskapet kjent med vesentlige interesser de måtte ha i saker som styret skal behandle.
- For å sikre en mer uavhengig behandling av saker av vesentlig karakter hvor styreleder selv er eller har vært aktivt engasjert, bør annet styremedlem lede diskusjonen i slike saker.
- Større selskaper skal etter allmennaksjeloven ha revisjonsutvalg. Det samlede styret bør ikke fungere som selskapets revisjonsutvalg. Mindre selskaper bør vurdere etablering av revisjonsutvalg. I tillegg til lovens krav om revisjonsutvalgets sammensetning mv. bør flertallet av medlemmene i utvalget være uavhengig av virksomheten.
- Styret bør også vurdere bruk av kompensasjonsutvalg for å bidra til grundig og uavhengig behandling av saker som gjelder godtgjørelse til ledende ansatte. Slikt utvalg bør bestå av styremedlemmer som er uavhengige av ledende ansatte.
- Styret bør informere om eventuell bruk av styreutvalg i årsrapporten.
- Styret bør evaluere sitt arbeid og sin kompetanse årlig.

DAM forventer at styret påser at selskapet kan levere langsiktig verdiskaping gjennom å håndtere vesentlige risikoer og muligheter knyttet til en bærekraftig utvikling. Som et minimum bør selskapene driftes i samsvar med alminnelig aksepterte retningslinjer for ansvarlig næringsliv (se blant annet normer og standarder nevnt i innledningen).

10. Risikostyring og intern kontroll

Sammendrag fra NUES:

- *Styret skal påse at selskapet har god intern kontroll og hensiktsmessige systemer for risikostyring i forhold til omfanget og arten av selskapets virksomhet. Internkontrollen og systemene bør også omfatte selskapets retningslinjer mv. for hvordan det integrerer hensyn til omverdenen i verdiskapingen.*
- *Styret bør årlig foreta en gjennomgang av selskapets viktigste risikoområder og den interne kontroll.*

DAM forventer at styret påser at internkontrollen og systemene omfatter selskapets arbeid for å identifisere vesentlige risikoer og muligheter knyttet til bærekraft, samt om selskapet drives i henhold til alminnelig aksepterte retningslinjer for ansvarlig næringsliv (se blant annet normer og standarder nevnt i innledningen).

11. Godtgjørelse til styret

Sammendrag fra NUES:

- *Godtgjørelsen til styret bør reflektere styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og virksomhetens kompleksitet.*
- *Godtgjørelse til styret bør ikke være resultatavhengig. Opsjoner bør ikke utstedes til styremedlemmer.*
- *Styremedlemmer, eller selskaper som de er tilknyttet, bør ikke påta seg særskilte oppgaver for selskapet i tillegg til styrevervet. Dersom de likevel gjør det, bør hele styret være informert. Honorar for slike oppgaver bør godkjennes av styret.*
- *Dersom det har vært gitt godtgjørelser utover vanlig styrehonorar, bør det spesifiseres i årsrapporten.*

DAM forventer at godtgjørelsen til styret står i et rimelig forhold til både markeds-/sektorpraksis og til godtgjørelsen til toppledelsen i selskapet. Videre bør forslaget til neste års godtgjørelse fremgå tydelig i innkallingen til generalforsamlingen.

Vi oppfordrer til at det vurderes å utbetale en vesentlig del av styrehonoraret direkte i aksjer i selskapet - til markedspris.

12. Godtgjørelse til ledende ansatte

Sammendrag fra NUES:

- *Styret utarbeider retningslinjer for godtgjørelse til ledende ansatte i henhold til loven. Retningslinjene fremlegges for generalforsamlingen. Styrets erklæring om lederlønn bør være et eget saksdokument til generalforsamlingen. Det bør være klart angitt hvilke retningslinjer som skal være veiledende for styret og hvilke som eventuelt skal være bindende. Generalforsamlingen bør stemme separat over hver av retningslinjene.*
- *Retningslinjene for fastsettelse av godtgjørelse til ledende ansatte bør angi hovedprinsippene for selskapets lederlønnspolitik. Retningslinjene bør bidra til sammenfallende interesser mellom aksjeeierne og ledende ansatte.*
- *Resultatavhengig godtgjørelse til ledende ansatte i form av opsjons-, bonusprogrammer eller lignende, bør knyttes til verdiskaping for aksjeeierne eller resultatutvikling for selskapet over tid. Slike ordninger, herunder opsjonsordninger, bør være prestasjonsrettede og forankret i målbare forhold som den ansatte kan påvirke. Det bør settes et tak på resultatavhengig godtgjørelse.*

DAM forventer at det blir etablert en kompensasjonsmodell for ledende ansatte som motiverer til langsiktig verdiskaping - helst med en tidshorizont på minst fem år. Den forventede avlønning bør stå i et rimelig forhold til markeds-/sektorpraksis. I tillegg understreker vi at lederlønnserklæringen bør være klar og spesifikk i beskrivelsen av alle elementer av godtgjørelsen.

Aksjebaserte ordninger og opsjonsprogram bør ha en langsiktig karakter. DAM vil normalt ikke godkjenne ordninger med en lengde på under 3 år - og oppfordrer til minst 5 år (sum av opptjeningstid og bindingstid). Vi vil heller ikke normalt godkjenne innløsningskurs satt under markedskurs.

Vi vil bare under spesielle omstendigheter godkjenne opsjonsprogrammer med en ramme på over 5% av aksjekapitalen. Unntaket kan for eksempel være selskaper i tidlig fase og/eller kraftig vekst - med meget godt begrunnede opplegg.

13. Informasjon og kommunikasjon

Sammendrag fra NUES:

- *Styret bør fastsette retningslinjer for selskapets rapportering av finansiell og annen informasjon basert på åpenhet og under hensyn til kravet om likebehandling av aktørene i verdipapirmarkedet.*
- *Styret bør fastsette retningslinjer for selskapets kontakt med aksjeeiere utenfor generalforsamlingen.*

14. Selskapsovertakelse

Sammendrag fra NUES:

- *Styret bør ha utarbeidet hovedprinsipper for hvordan det vil opptre ved eventuelle overtakelsestilbud.*
- *I en tilbudssituasjon bør styret og ledelsen ha et selvstendig ansvar for å bidra til at aksjeeierne blir likebehandlet, og at ikke virksomheten forstyrres unødig. Styret har et særskilt ansvar for at aksjeeierne har informasjon og tid til å kunne ta stilling til budet.*
- *Styret bør ikke forhindre eller vanskeliggjøre at noen fremsetter tilbud på selskapets virksomhet eller aksjer.*
- *Avtaler med tilbyder om å begrense selskapets mulighet til å fremskaffe andre tilbud på selskapets aksjer bør bare inngås når det åpenbart kan begrunnes i selskapets og aksjeeiernes felles interesse. Det samme gjelder avtale om kompensasjon til tilbyder hvis tilbudet ikke gjennomføres. Eventuell kompensasjon bør være begrenset til de kostnadene tilbyder har ved fremsettelsen av budet.*
- *Avtaler mellom selskapet og tilbyder av betydning for markedets vurdering av tilbudet, bør gjøres offentlig senest samtidig med melding om at tilbudet vil bli fremsatt.*
- *Dersom det fremsettes et tilbud på selskapets aksjer, bør ikke selskapets styre utnytte emisjonsfullmakter eller treffe andre tiltak med formål å hindre gjennomføringen av tilbudet, uten at dette er godkjent av generalforsamlingen etter at tilbudet er kjent.*
- *Dersom et bud fremmes på selskapets aksjer, bør styret avgi en uttalelse med en anbefaling om aksjeeierne bør akseptere eller ikke. I styrets uttalelse om tilbudet bør det fremkomme om vurderingen er enstemmig, og i motsatt fall på hvilket grunnlag enkelte styremedlemmer har tatt forbehold om styrets uttalelse. Styret bør innhente en verddivurdering fra en uavhengig sakkyndig. Verddivurderingen bør begrunnes og offentliggjøres senest samtidig med styrets uttalelse.*
- *Transaksjoner som i realiteten innebærer avhendelse av virksomheten, bør besluttes av generalforsamlingen (eventuelt bedriftsforsamlingen).*

15. Revisor

Sammendrag fra NUES:

- *Styret bør sørge for at revisor hvert år legger frem hovedtrekkene i en plan for gjennomføring av revisjonsarbeidet.*
- *Styret bør innkalle revisor til møter der de behandler årsregnskapet. I møtene bør revisor gjennomgå eventuelle vesentlige endringer i selskapets regnskapsprinsipper, sentrale forhold ved revisjonen, vurdering av vesentlige regnskapsestimater og alle vesentlige forhold hvor det har vært uenighet mellom revisor og administrasjonen.*
- *Styret bør minst en gang i året gjennomgå selskapets interne kontroll med revisor, samt svakheter revisor har identifisert og forslag til forbedringer.*
- *Styret bør fastsette retningslinjer for den daglige ledelsens adgang til å benytte revisor til andre tjenester enn revisjon.*

(Sist oppdatert mars 2019).

Disclaimer: This document is produced by DNB Asset Management AS for the purpose of information only. The document was prepared on the basis of publicly available information. DNB Asset Management does not warrant that the information in the document is exact, correct or complete. The opinions expressed herein reflect the views of DNB Asset Management at the time of the publication of the document. DNB Asset Management AS reserves the right to change its opinion without notice. DNB Asset Management AS will not accept responsibility for direct or indirect losses incurred as a result of the interpretation and/or use of the information and/or opinions expressed in this document. DNB Asset Management AS is an entity within the DNB Group registered in the Registry of Business Enterprises under Enterprise Number 880 109 162.